

УДК 37(09)

Керимкулова Ж., Бектурова Э.О., Мамбеткулова А.

Керимкулова Жазгул – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

Бектурова Эмилия – п.и.к., доцент, С. Нааматов атындагы НМУ

Мамбеткулова А. – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

ПЕДАГОГИКАЛЫК ИШМЕРДҮҮЛҮКТӨ КРЕАТИВДҮҮ МАМИЛЕНИН ТЕОРИЯЛЫК НЕГИЗДЕРИ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КРЕАТИВНОГО ПОДХОДА В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE CREATIVE APPROACH IN PEDAGOGICAL ACTIVITY

Аннотация. Бул макалада болочоктогу педагогдордун креативдүүлүгүн өнүктүрүү, аныктоо, иштеп чыгуу, теориялык жактан негиздөө менен окутуу ишмердүүлүк аркылуу педагогикалык шарттарды аныктайт.

Аннотация. В данной статье развитие, выявление, развитие, теоретическое обоснование креатива будущих учителей определяет педагогические условия через педагогическую деятельность.

Abstract. In this article, the development, manifestation, development, theoretical justification of the creativity of future teachers determines pedagogical conditions through pedagogical activity.

Түйүндүү сөздөр: Креатив, чыгармачыл, логика, гений, креативдүүлүк.

Ключевые слова: Креатив, логика, гениальность, креативность. **Key words:** Creativity, logic, genius, creativity.

Заманбап жогорку билим берүү мазмунду, структураны, билим берүүнүн натыйжасын алуу шарттарын модернизациялоо жана өркүндөтүү идеяларын издөө багытында өнүгүүдө. Бул процесстердин маанилүү аспектилеринин бири-креативдүүлүккө ээ болгон чыгармачыл инсанды өнүктүрүү. Ошону менен бирге ЖОЖдун бүтүрүүчүсүнүн илимий билимдери жана атайын кесиптик көндүмдөрү гана педагогдун креативдүү, инновациялык инсан катары мындан ары гармониялуу өнүгүшү үчүн жетишсиз болуп саналат [4].

Мугалим кесибинин өзгөчө өзгөчөлүктөрү педагогдун окуучуга болгон баалуулук мамилеси, инновациялык ыкмаларды жана түшүнүктөрдү ишке ашырууга, билим берүү тажрыйбаларын өркүндөтүүгө даярдыгы [3], иштин жүрүшүндө көйгөйлүү чыгармачылык милдеттерди чечүү жөндөмү, бүгүнкү социалдык-маданий шарттарды жана билим берүү инновацияларын эске алуу менен саны барган сайын өсүп жаткан стандарттуу эмес кырдаалдарда чечим издөөгө умтулуу сыяктуу сапаттарды талап кылат [1], ошондой эле билим берүү жараянын студенттердин чыгармачылыгын өнүктүрүүгө багыттоо, бул жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты тарабынан педагогикалык билим берүү (эки профилдүү окутуу менен) кесиптик компетенттүүлүктүн элементи катары (ПК-7) [4].

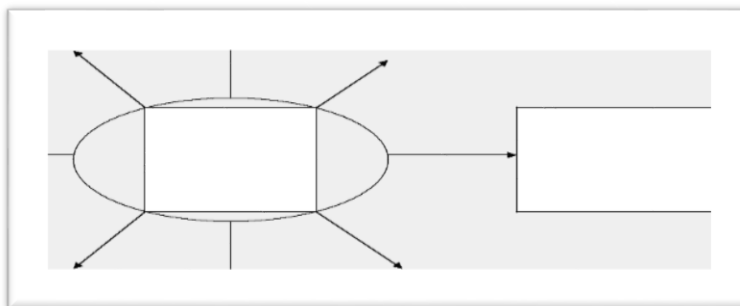
Аталган сапаттарды өнүктүрүү болочок мугалимдин кесиптик даярдыгында билим берүү процессинин креативдүү компонентине басым жасоону талап кылат [3].

Билим берүүнүн негизги баалуулугу келечекте мугалимдин креативдүүлүктү өнүктүрүү аркылуу өмүр бою үзгүлтүксүз жана ийкемдүү өз алдынча билим алууга болгон муктаждыгын, каалоосун жана мүмкүнчүлүгүн калыптандыруу болуп калат.

Т. Люмбарттын чыгармаларында "идеяларды издөөгө багыт берген идеяларды жана эстетикалык сапаттарды айкалыштырууга жана баалоого мүмкүндүк берген ассоциативдик фантазияны камтыган" креативдүүлүктүн пайда болуу жана өнүгүү тарыхы камтылган [3].

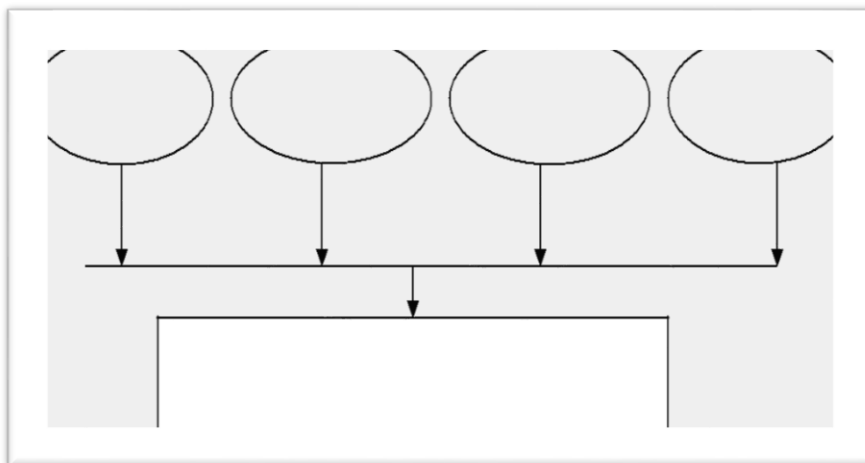
Джой Полу Гилфордунун теориясы боюнча, дивергенттик ой жүгүртүүнүн конвергенттик ой жүгүртүүдөн айырмасы, көйгөйдүн мазмунуна жараша семантикалык мейкиндиктин ар кандай багыттарында жүргүзүлүп, перифериялык ой жүгүртүү деп берет.

(сүрөт. 1а).

Сүрөт 1. Дивергенттик ой жүгүртүү

Конвергенттик ой жүгүртүү семантикалык мейкиндиктин көйгөйгө байланыштуу бардык элементтерин бириктирип, ушул элементтердин бирден-бир чыныгы курамын түзөт.

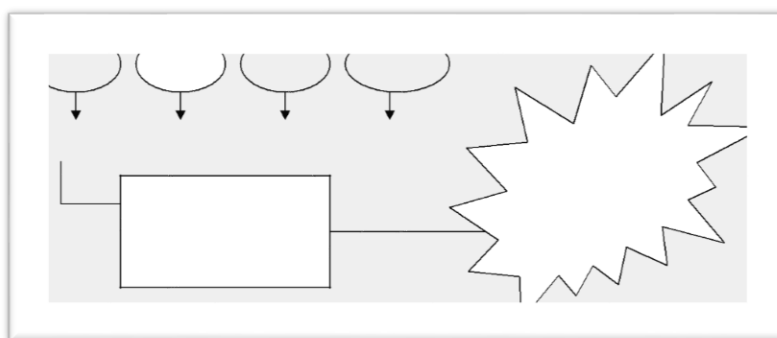

Сүрөт. 2. Конвергенттик ой жүгүртүү

Гилфорддон айырмаланып, С. Медник [3] чыгармачылык процессинде конвергенттик жана дивергенттик компоненттер бар деп эсептейт, тагыраак айтканда, таанып-билүү актысын ушул компоненттерге бөлүү аны жетишсиз деп сүрөттөйт.

С. Медниктин айтымында [2], көйгөйдүн элементтери алыскы аймактардан алынса, көйгөйдү чечүү процесси креативдүү болот. Креативдүү чечимдин стереотиптик чечимден айырмасы, С.Медниктин пикири боюнча, операциянын өзгөчөлүгү менен эмес, ой жүгүртүүнүн синтезинин акыркы баскычында стереотиптерди жеңүү жөндөмү жана ассоциация талаасынын кеңдиги менен аныкталат. Ошентип, чыгармачылык конвергенттик ой жүгүртүүнү жокко чыгарбайт.

Креативдүү инсандар конвергенттик ой жүгүртүүнү колдонуп, өткөн окуяларды эске алышат, бирок дивергенттик ой жүгүртүүнүн жардамы менен эски чечимдерден алыс болуп, мурун тааныш болгон теманын жаңы колдонулушун табышат (сүрөт. 3).

Сүрөт 3. С. Медниктин оюу боюнча чыгармачыл ой жүгүртүү

Психологиянын изилдөө предмети катары креативдүүлүктү изилдөө үчүн философия жана педагогикада эң кызыктуу теориялар менен каралып келген.

Философиянын көз карашы боюнча, креативдүүлүк-бул чыгармачыл ой жүгүртүү жөндөмү, табигый жана социалдык дүйнөнү чыныгы чындыктын объективдүү мыйзамдарынын негизинде адамдын максаттарына жана муктаждыктарына ылайыкташтырган адамдардын чыгармачыл жаратмандын башталышы.

Педагогикада креативдүүлүк көйгөйлүү кырдаалдар позициясынан каралат жана жалпысынан ар дайым өзгөрүп турган жагдайларда сансыз маселелерди чечүү жөндөмүн билдирет.

Ар кандай кырдаалдарда чечим кабыл алуу жөндөмү, ошондой эле төмөнкү компетенциялардын жыйындысы:

- өз муктаждыктарыңызды жана кызыкчылыктарыңызды билдире билүү;
 - маалыматтын башка булактарын таба билүү;
 - ар кандай педагогикалык кырдаалда чечим кабыл алуу жөндөмү; - көйгөйдү чечүүнүн оригиналдуу жолдорун түзүү мүмкүнчүлүгү;
- Психология түшүнүгү чыгармачылык башкача чечмеленет:
- ассоциативдик теория чыгармачылыкты ассоциациялардын пайда болушу жагынан карады;
 - гештальтпсихология-жемиштүү ой жүгүртүү жагынан, психоанализ-чыгармачылык энергияны түзүү жана чыгармачылык иш-аракеттерге түрткү берүү позициясынан, гуманисттик психология мотивация жана өзүн-өзү актуалдаштыруу аркылуу;

Бул психологиялык ыкмалардын бардыгын жалпылайт, биздин оюбузча, психология боюнча сөздүктө келтирилген аныктама:

"Креативдүүлүк" - адамдын чыгармачылык потенциалы жана жөндөмү, алар психикалык актыларда, сезимтал-эмоциялык процесстерде, башка адамдар менен байланышуу процессинде, ошондой эле ар кандай формаларда-иш-аракеттердин, демилгелүүлүктүн, жигердүүлүктүн түрлөрүндө көрүнөт, иш активдүүлүгүнүн тигил же бул предметтерин, продуктуларын түзүү – көбөйтүү-өндүрүү менен байланышкан Бүгүнкү күнгө чейин "креативдүүлүк" жана "чыгармачылык" түшүнүктөрүн чектөө маселеси талаштуу бойдон калууда. Башында, көпчүлүк изилдөөчүлөр креативдүүлүктү чыгармачылыктын психологиясын изилдөөгө жалпы мамиле катары карашкан.

Адабияттар:

1. Алешина, С.А. Саморазвитие личности студента в образовательном пространстве педагогического колледжа Текст.: дис. . канд. пед. наук: 13.00.01 / С.А.Алешина. М., 2003. С.86-87.
2. Х..Анчукова, Н.И. Образное ассоциирование как психологический механизм развития креативности личности музыканта Текст.: дис. . канд. психол. наук: 19.00.01 / Н.И.Анчукова. Хабаровск, 2002. - 161с.
3. Альтшуллер, Г.С. Как стать гением: жизненная стратегия творческой личности Текст. / Г.С.Альтшуллер, И.М.Верткин. Минск: Беларусь, 1994. - 479с.
4. Базшевич, ЕМ. Развитие креативности студентов в изобразительной деятельности Текст.: дис. . канд. психол. наук: 19.00.07 / Е.М.Базилевич. -Хабаровск, 2003.-218с.